

Tårfalk *Falco tinnunculus*

Kestrel

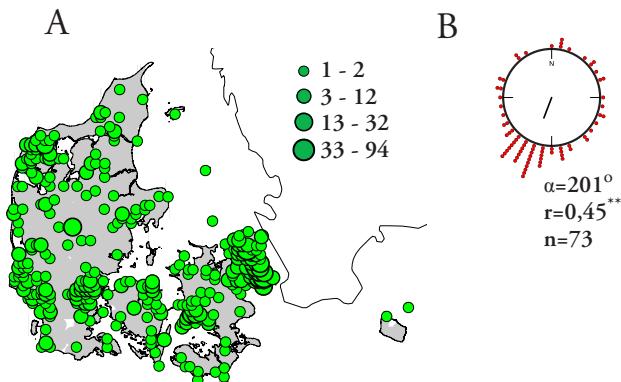

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96).
B. Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

Tårfalken yngler over hele Danmark, både i det åbne land og i byerne. Med omkring 2.000 ynglepar er arten en af de almindeligste rovfugle i Danmark. Tårfalk yngler over det meste af Europa samt i Asien og Afrika. Dens primære føde er mus, og i de nordlige områder, hvor der er konstant snedække om vinteren, må fuglene forlade yngleområderne. Længere mod syd, bl.a. i Danmark, er det kun en del af bestanden, der trækker bort. I Danmark ses tårfalken almindeligt på træk, om foråret primært i april og maj, og om efteråret i august og september.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev den første tårfalk ringmærket i 1914. I alt er 14.456 fugle blevet forsynet med ring (fig. 4). Flest tårfalke blev mærket i 1990'erne, hvor det alene i 1996 blev til 963 mærkninger. I alt 1.114 af de mærkede fugle er genmeldt. De genmeldte fugle er mærket

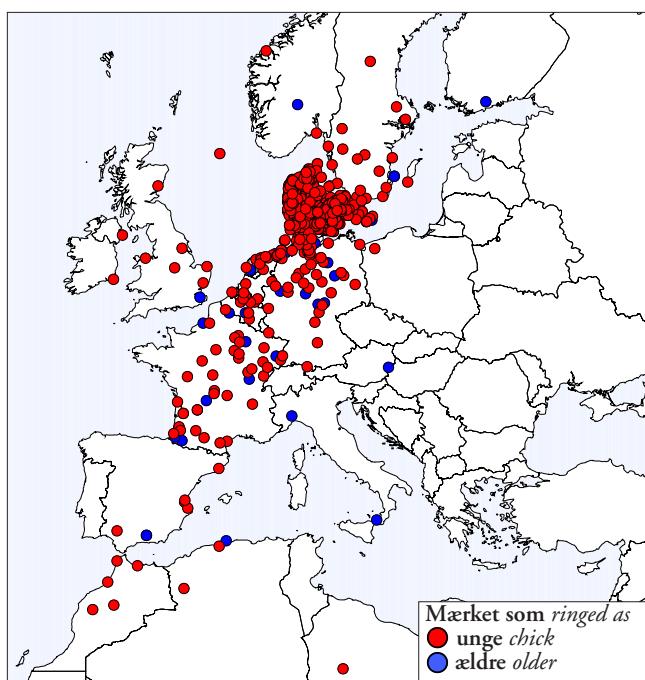

Fig. 1. Samtlige genfund af tårfalk ringmærket i Danmark (n=1.137). All recoveries of kestrel ringed in Denmark (n=1,137).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed	14.456
Genmeldinger Recoveries	
Antal genmeldinger No. of recoveries	1.137
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	269(24 %)
Antal fugle No. of individuals	1.114
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	991(89 %)
Genmeldingsandel Proportion recovered	7,7 %
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark	226
<i>Ringed abroad and recovered in Denmark</i>	
Ekstremer Extremes	
Højeste alder Oldest bird	16 år 5 mdr.
Længste afstand Longest dist.	Libyen Libya 3.095 km
Nordligst Northernmost	Norge Norway (62° 25'N)
Sydligst Southernmost	Libyen Libya (27° 50'N)
Østligst Easternmost	Finland Finland (24° 38'E)
Vestligst Westernmost	Marokko Morocco (08° 07'W)

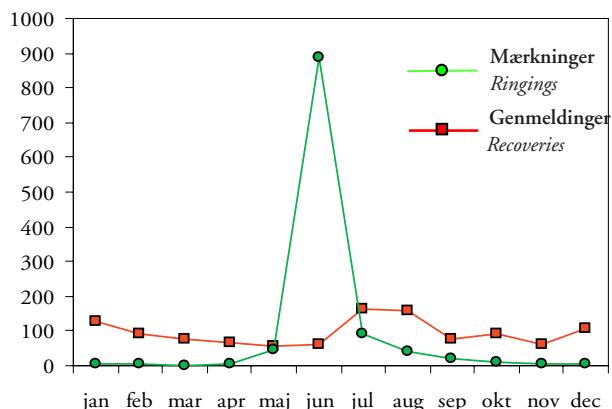

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af tårfalk.
Month of ringing and recovery for recovered kestrel.

over det meste af Danmark, men særlige indsatser fra enkelte ringmækere har resulteret i koncentrationer af mærkninger i visse områder (fig. 2A). Hele 89 % af de genmeldte fugle er mærket som redeunger, primært i juni. Ringmærkningsmaterialet giver således primært oplysninger om de danske ynglefugle. 55 % af tårfalkene, der er ringmærket som voksne, er mærket på Amager, primært i 1960'erne og 1970'erne. I Danmark

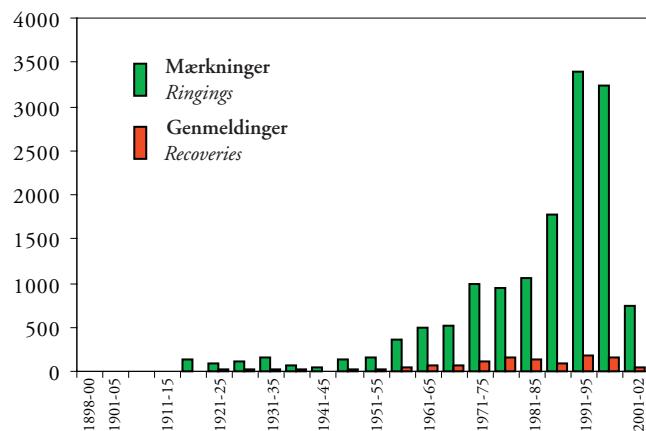

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for tårfalk ringmåarket i Danmark. Ringing and recovery year of kestrel ringed in Denmark.

er desuden genfundet 226 tårfalke, mærket i udlandet.

Træk- og overvintring

Danske ynglefugle. I sensommeren, før det egentlige efterårstræk, trækker er del af de nyligt udflojne tårfalke modsat den ordinære trækretning. I denne periode er sjællandske ungfugle således genfundet i Syd- og

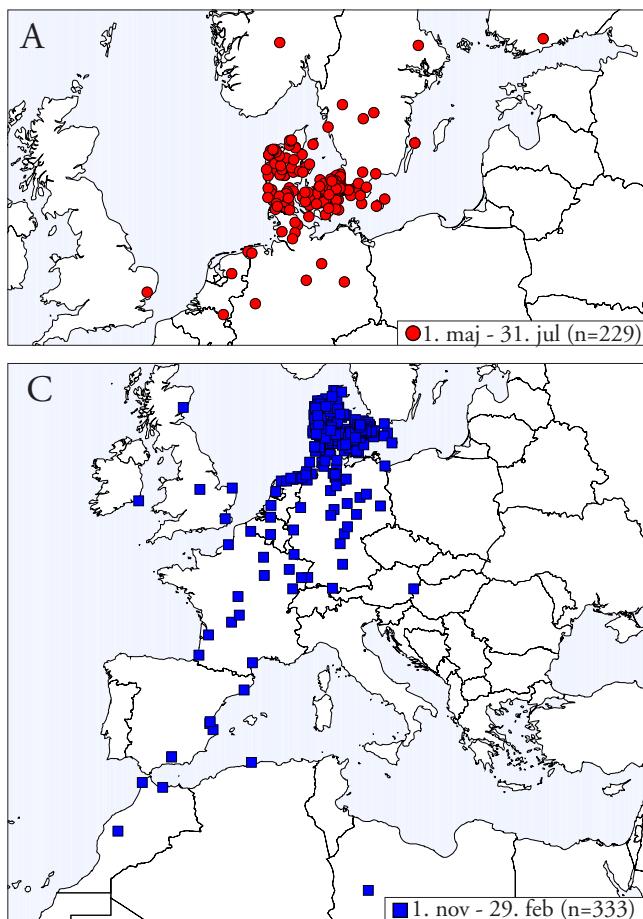
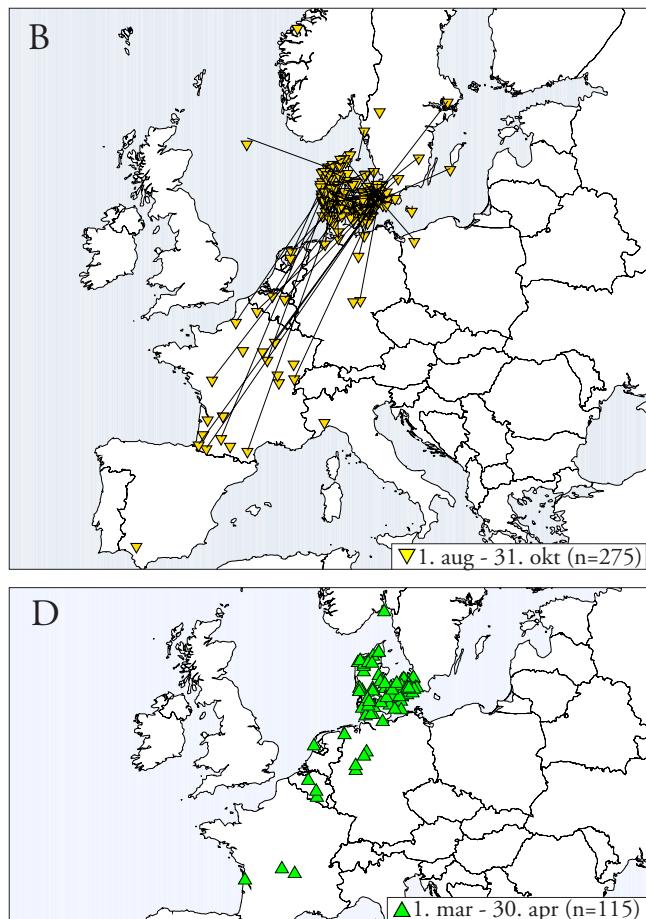

Fig. 5. Genmeldinger fra A) yngletiden, B) efterårsperioden, C) vinterperioden og D) forårsperioden af tårfalk ringmåarket i Danmark.
Linjer på kort B angiver direkte træk. Recoveries during A) the breeding season, B) autumn, C) winter and D) spring of kestrel ringed in Denmark.
Lines on map B indicate direct migration.

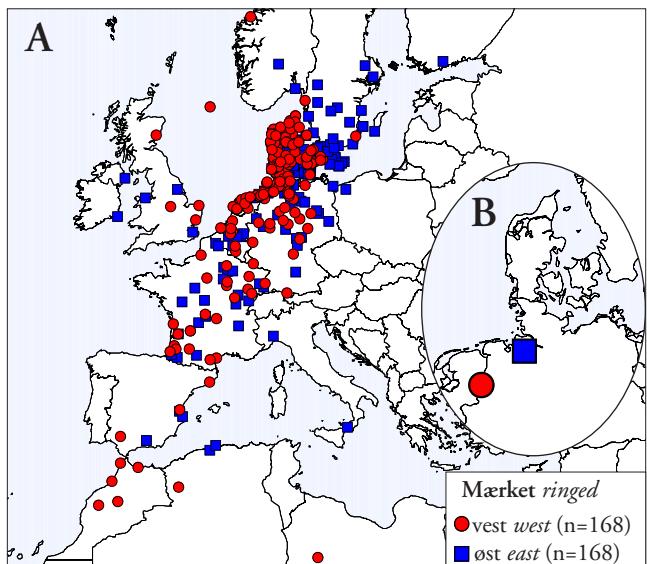

Fig. 6. A) Genmeldinger samt B) gennemsnitspositioner af tårfalk mærket som redeunger hhv. vest og øst for Storebælt. Kun fugle genfundet over 100 km fra mærkningsstedet er inkluderet. A) Recoveries and B) mean positions of kestrel ringed as nestlings in the western and eastern part of Denmark, respectively. Only birds recovered more than 100 km from ringing site are included.

Mellemsverige (fig. 5B). En ung jysk tårfalk er fundet død på en boreplatform i Nordsøen, vestnordvest for mærkningsstedet. Dette fænomen er kendt fra andre bestande, f.eks. den engelske (Wernham m.fl. 2002), belgiske (Adriaensen m.fl. 1998) og schweiziske (Glutz m.fl. 1971).

Kun en del af de danske tårfalke er trækfugle. Blot 27 % af de fugle, der er mærket som redeunger, er fundet i udlandet i vinterperioden. Der kan ikke påvises nogen forskel i unge og gamle fugles tendens til at trække bort om vinteren, idet vintergennemsnittene i både første leveår og senere ligger i Slesvig-Holsten og ikke adskiller sig signifikant fra hinanden ($P>0,5$).

Det har tidligere været beskrevet, at der er regionale forskelle mellem de danske tårfalkes trækforhold, idet en større andel af ynglefuglene vest for Storebælt trækker bort om vinteren (Nielsen 1983, Jørgensen 1989). I dag er der, takket være bl.a. et redekasseprojekt for tårfalken (Bang 1986), flere oplysninger om sjællandske fugle, mærket uden for Københavns-området. Desuden er materialet fra Dansk Ornithologisk Central blevet tilgængeligt. Det nye, samlede danske ringmærkningsmateriale viser, at 22 % af fuglene øst for Storebælt er genfundet mere end 100 kilometer fra mærkningsstedet, mens den tilsvarende andel for fugle vest for Storebælt er 49 %. Gennemsnitspositionen for gruppen af fugle, der er mærket vest for Storebælt og genmeldt mere end 100 km fra mærkningsstedet, er sydligere end for de østdanske fugle ($P<0,01$) (fig. 6). Trækfuglene forlader landet i slutningen af sep-

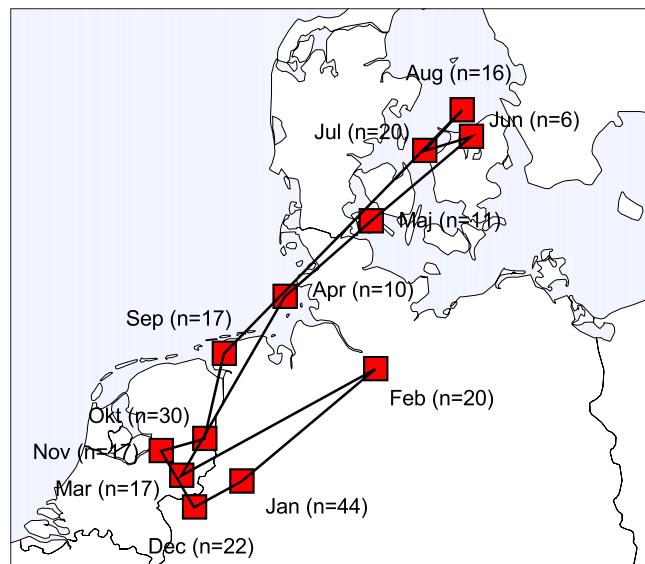

Fig. 7. Månedlige gennemsnitspositioner for tårfalk ringmærket i Danmark som redeunger og genfundet mere end 100 km fra mærkningsstedet. Monthly mean positions of kestrel ringed in Denmark as nestlings and recovered more than 100 km from the ringing site.

tember og i oktober (fig. 7). Trækretningen er syd-sydvest (fig. 2B), og flest tårfalke er genfundet i Tyskland, Holland, Belgien og Frankrig (fig. 5B). En enkelt tårfalk er allerede midt i september genfundet i Sevilla i Sydspanien.

I vinterperioden er danske tårfalke genmeldt så sydligt som i Spanien, Marokko, Algeriet og Libyen (fig. 5C). Det er dog kun en begrænset del af trækfuglene, der trækker så langt mod syd, og mange overvintrer i Tyskland, Holland, Belgien, Frankrig samt i mindre grad på De Britiske Øer (fig. 5C). Sjællandske fugle er desuden genfundet i Skåne i vinterperioden.

Otte tårfalke, mærket som redeunger, er genfundet i Afrika. Af disse stammer kun én fra det østlige Danmark. Svenske tårfalke er imidlertid genmeldt i både Nord- og Vestafrika (Fransson & Pettersson 2001), og det er spændende, om om der i fremtiden vil blive genmeldt flere østdanske tårfalke fra Afrika.

Vintergennemsnittet for hunnerne er sydligere end for hannerne ($P<0,001$). Det er dog kun en relativt lille del af de genfundne fugle, som er kønsbestemt, og flere data til belysning af denne eventuelle kønsforskelse er tilstrængt.

I foråret er de danske fugle fundet inden for et relativt smalt bånd fra Frankrig gennem Holland, Belgien og det vestlige Tyskland (fig. 5D). I maj er seks fugle genfundet i Tyskland og én i Holland, men hovedparten af fuglene er returneret til Danmark på dette tidspunkt (fig. 7).

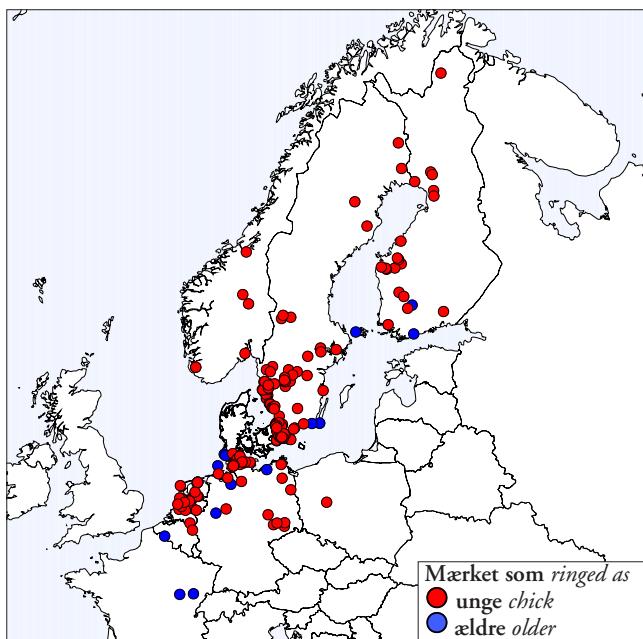

Fig. 9. Mærkningslokaliseringer for tårfalk ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=226). Ringing locations of kestrel ringed abroad and recovered in Denmark (n=226).

Det lader til, at en stor del af tårfalkene vender tilbage til området, hvor de er opfostret. 61 % af de ringmærkede tårfalke, der er genmeldt i yngletiden i et efterfølgende år, er således genmeldt mindre end 50 km fra mærkningsstedet. Den gennemsnitlige afstand er 83 km. Der er dog også eksempler på fugle, som har spredt sig over lange afstande, bl.a. en redeunge fra Hillerød, som blev fundet ynglende på Spøtstrup Slot som étårig. En anden flyttede fra Hillerød til Göteborg, og en tredje fra Karrebæksminde til Potsdam i Tyskland. I alt er seks danske fugle er fundet i Sverige yngletiden, én i England, to i Holland og fire i Tyskland (fig. 5A). En belgisk undersøgelse viser, at spredningen af tårfalke er påvirket af mængden af føde – i gode år er spredningen mindre end i dårlige år (Adriaensen m.fl. 1998).

Trækgæster. På trækstederne er tårfalken en hyppigt observeret trækgæst (Olsen 1992). Genfund af ringmærkede fugle viser, at det primært er fugle fra vore naboland, der passerer landet (fig. 9). I Danmark er der fundet fugle fra Finland (18), Sverige (124), Norge (6), Tyskland (37), Holland (19) og Belgien (2). De norske tårfalke passerer primært Jylland. Finske tårfalke er mest almindelige på Øerne og i det sydlige Jylland. 60 % af de svenske fugle er fundet på Sjælland, Lolland og Falster, 7 % på Fyn og 29 % i Jylland, og enkelte er desuden genfundet på Bornholm, Læsø og Anholt.

Fra slutningen af juli til oktober er der truffet ungfugle fra Holland, Tyskland og Polen i Danmark.

Disse fugle har således foretaget et nordgående træk, ligesom flere af de danske ungfugle.

Genmeldings- og dødsårsager

Blandt tårfalke ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er 63 % inrapporteret i første leveår (fig. 11). Specielt tiden umiddelbart efter udflyvningen i juli og august er et kritisk tidspunkt for de unge tårfalke. Den længstlevende danskmærkede tårfalk blev 16 år og 5 mdr. Fuglen blev mærket som unge på Amager 29. juni 1982 og fundet død i Holland 5. december 1998.

For hovedparten af tårfalkene, inrapporteret som døde, er dødsårsagen ikke fastslået eller angivet. De oplyste dødsårsager før og efter 1970 har ændret sig meget. Før de skærpede fredningsbestemmelser i en række vesteuropæiske lande (omkring 1970) omkom hele 35 % som følge af bekæmpelse/jagt – efter 1970 var andelen faldet til 4 % (fig. 10). Detaljerede undersøgelser af de danske tårfalkes overlevelse baseret på ringmærkningsresultater viser, at to begivenheder har haft betydelig indflydelse på tårfalkenes overlevelse. Nemlig fredningsbestemmelser, som blev indført for arten i 1931, og den danske rovfuglefredning i 1967

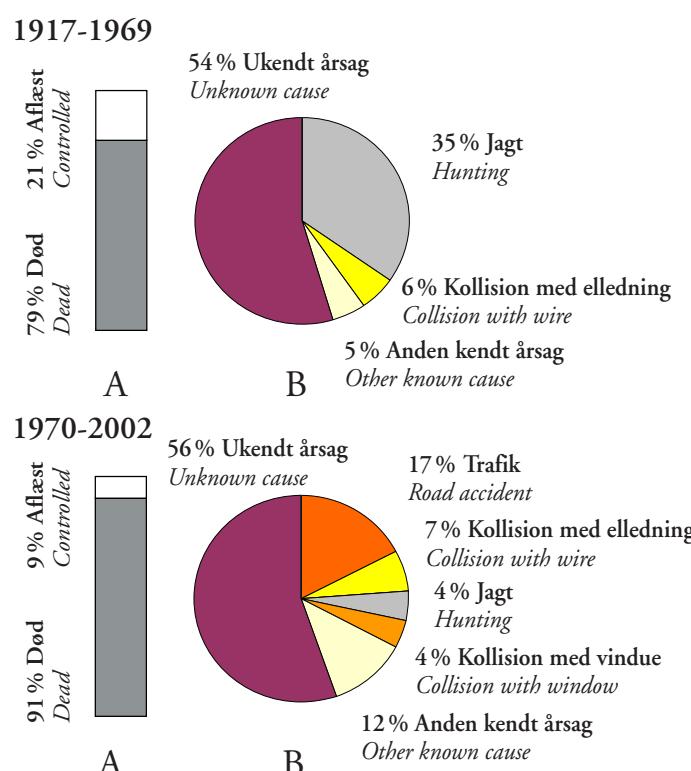

Fig. 10. A) Genmeldingsårsager og B) dødsårsager for tårfalk ringmærket i Danmark og genmeldt i hhv. perioden 1917-1969 (n=181) og 1970-2002 (n=805). A) Cause of recovery and B) cause of death of kestrel ringed in Denmark and recovered between 1917-1969 (n=181) and 1970-2002 (n=805)

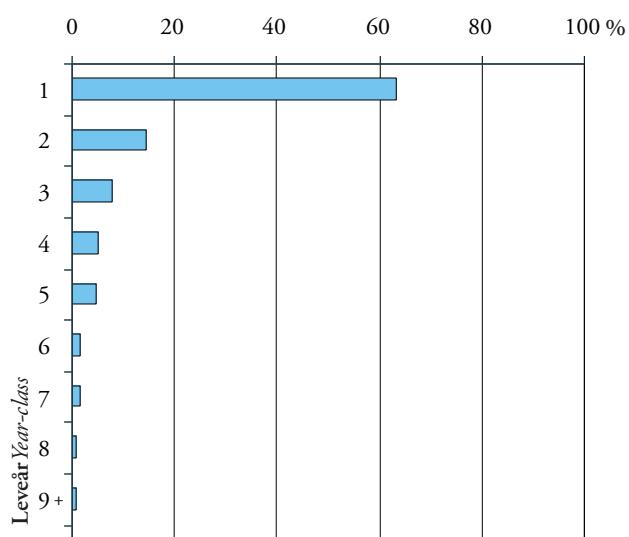

Fig. 11. Aldersfordeling af tårfalk mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde (n=645). Distribution on year-class of kestrel ringed as nestlings or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=645).

(Noer & Secher 1983). De samme undersøgelser påviser desuden, at bestandens størrelse mellem 1945 og 1967 blev begrænset af bekæmpelse. Mens andelen af tårfalke, der skydes, er faldet markant, dør en væsentlig større andel i trafikken eller efter kollision mod vinduer eller ledninger (fig. 10). At andelen af aflæste fugle var større i perioden 1917-1969 end i 1970-2002, skyldes, at der i den første perioden blev inrapportert flere syge/plejede fugle. Opsatte redekasser har vist sig at have en positiv indflydelse på lokale ynglebestande (Bang 1986).

English summary

The kestrel breeds all over Denmark and is one of the most common raptors in Denmark. Passage migrants are observed in August–September and April–May.

The first kestrel was ringed in Denmark in 1914, and the number has increased over time to a maximum of 963 ringings in 1996. Most of the recovered birds were ringed as chicks, but passage migrants and winter visitors have also been ringed.

The autumn migration is directed SSW, but before this migration many young kestrels migrate N. Only a proportion of the Danish population is migratory: 27% of the winter recoveries of kestrels ringed as chicks are from abroad. The kestrels of western Denmark are more migratory than those from eastern Denmark. The birds depart from Denmark in late September and October. During winter Danish kestrels are distributed mainly in western Europe. Some birds have been found in North Africa. In winter females are generally found further south than males. The route used in spring resembles that used in autumn. Most birds have returned by the end of May. Kestrels born in Denmark have been found breeding in Sweden and Germany, but most seem to settle relatively close to their place of birth (mean distance 83 km).

Passage migrants from Finland, Sweden and Norway have been recovered in Denmark. From July to October young birds from the Netherlands, Germany and Poland have been found in Denmark.

Before 1970, 35 % of the kestrels recovered dead had been shot; after 1970 that proportion decreased to 4 %. Other major causes of death are collisions with vehicles, windows or overhead wires – these causes have increased since 1970.